

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΜΙΑ ΕΡΩΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ

(Άρθρο του Γάλλου E. A. SPOLL)

ΙΝΕ κάμποσα χρόνια που γυρίζαμε άπο τη Σιώνη, Άνάμεσα όμως Σιώνης και Πειραιά μάς έπιασε τέτοια φουρτούνα, που έκινδυνέψαμε να πνιγούμε. Ή θάλασσα είχε σπάσει τό τιμόνι του πλοίου κι' ύστερ' από άγώνα πολλών όρών και υπεράνθρωπες προσπάθειες του πληρώματος, ό πλοίαρχος κατορθωσε να ποδίση τό πλοίο σ' ένα λιμάνι της Κρήτης, στο Ήράκλειο. Οι ταξιδιωτές δλοι σχεδόν είχαν πέσει άναίσθητοι από τό ναυτία και τη ζέση στις καυσιές τους. Μόνον ένας Έγγλέζος κι' εγώ ξάναμε συντροφιά του πλοίαρχου στη γέφυρα.

—Νά δεξάσουμε τό Θεό που γλυτώσαμε, μάς είπεν ό καπετάνιος, φωνιάζοντας στο λιμάνι του Ήρακλείου. Τώρα σάς τό λέω, είνε θαύμα πώς εγλυτώσαμε... Έπωφελήθητε όμως της περιπέτειάς αυτής, για να έπισκεφθήτε τ' αξιοθέατα μέρη του τόπου, όσπου να διορθώση τις βλάβες του τό πλοίου και να φτειάση ό καιρός...

—Τι αξιοθέατα υπάρχουν εδώ κοντά; ερώτησεν ό Άγγλος συνταξιδιωτής μου.

—Πολλά, και της άρχαίας εποχής, και της εποχής των Βενετών, μα πρό πάντος ό περίφημος Λαβύρινθος.

—Μά υπάρχει πράγματι Λαβύρινθος; Σώζεται;

—Άμα βγίητε θα βρήτε κανένα οδηγό να σάς πάη ως εκεί.

—Αποδοσιθήσαν πράγματι και βρήκαμε κάποιον από τους Έλληνες κατοίκους του Ήρακλείου που μίλωνε λίγα γαλλικά κι' έδήγησε να μās οδηγήση ως τό Λαβύρινθο. Αχώμαος δυό νομάρια, γιατί ή απόσταση από τό Ήράκλειο είνε κάμποσες ώρες δρόμο πάνω σέ βουνά.

Έπειδή δε έξεκίνησαμε άργά, άναγκασθήκαμε να μείνουμε τό βράδυ στο μοναστήρι των Άγιων Δέκα, που είνε χτισμένο κοντά στα έρεισια της άρχαίας πόλεως Γόρτυνος.

Τό πρωί έπιάσαμε ένα νοσιτάκι που έσπομογούριζε σέ κακοτοπιές και στο όποιο τά νομάρια μας με δυσκολία προχωρούσαν. Ύστερ' από μερικόν ώρών πορεία έφτάσαμε στην είσοδο του Λαβυρίνθου που άνοιγόταν στην πλαγιά ενός λόφου.

Όπως είνε γνωστό, στον Λαβύρινθο μέσα κατοικούσεν ό Μινώταρος και τον ήγτιασεν ό Δαίδαλος κατά διαταγή του Μίνωος, με τόσες στροφές και τόσο βαθεία στη γή, όστε ό Θεσφές υπαινόντας να σκοτώση τον Μινώταρο δέν δώροισε την έξοδο να ξαναβγίη, άν ή Άριάδνη δέν του έδινε τον μί τό ο,χ. ένα κοινάρι νήμα δηλαδή που έξετύλιγε προχωρώντας μέσα κι' ετύλιγε πάλι, όσπου να βγίη έξω.

Έπήραμε κι' έμεις ένα κοινάρι σάγγιο, εδέσαμε την άκρη σ' ένα δέντρο κοντά στην τρύπα, κι' έπροχωρήσαμε μέσα, ξετυλίγοντας τό κοινάρι. Έσκόβαμε για να προχωρήσει και ζητηρούσαντας λίγο μέσα σ' εκείνον τον στενό και σκοτεινό διάδρομο, έφτάσαμε σ' ένα μέρος σάν δωμάτιο, μακρουνς έντεκα και πλάτους όγχο περίπου μέτρων. Μιά πόρτα οδηγούσε βαθύτερ' άκόμη, αλλά για να προχωρήση κανείς έπρεπε να σκίψη, όστε να σφενάκη σφενάκον με την ζουλιά. Λέξια κι' άφιστερά άρχιζαν άλλες στροφές.

Ύστερ' από άρκετής ώρας περιλάνθηα μέσα σ' αυτές τις στροφές, φτάνει κανείς σέ δεύτερη αίθουσα, όποι βλέπει να στήλη νερό από πάνω και να σημαίψη σταλαχτήρες.

Ήταν επικίνδυνο να προχωρήσουμε πού πολύ, γιατί με τό παραμικρό έπερταν πέτρες από πάνω. Άρχισαμε λοιπόν να γυρίζουμε πίσω προς τό έξω, τυλίγοντας τό κοινάρι.

Τί ήταν ό Λαβύρινθος; Γιατί τον είχαν φτειάση; Μερικοί σοφοί λένε πώς ήταν υπόγειο μνημείο, τάφος ή τάφος παιός ξερεί τίνων βασιληάδων. Μιο

ροί. Άλλοι όμως — και συμφωνώ μαζί τους — ήσποτηρίζουν πώς ήταν λατομείο. Αντιλέγουν μερικοί, γιατί δέν υπάρχουν σημάδια τροχών πάνω στις πέτρες. Μά ίσως σ' εκείνον τον καιρό δέν μεταχειρίζονταν κάρα για τή μεταφορά των πετρών... Όσιωσθήτε τό ζήτημα μένει έκκορηές.

Όταν έβγίναμε έξω, ερώτησε τον Έλληνα οδηγό άν ό άρχαίος μύθος διτηρείτο ακόμα στις παραδόσεις των κατοίκων. Δέν ελεγε όμως ιδέαν ό άνθρωπος περί Θεσφούς και Άριάδνης.

—Τό μόνο που ξέρω, είπε, άφού σφέτησε μερικές στιγμές, είνε πώς οι κάτοικοι εδώ γύρω λένε πώς τον παλιό καιρό, όποι πολύ παλιό, τον καιρό των Τούρκων, σ' αυτές μέσα τις σπηλιές ήταν τό λιμέρι πολλών Κλεφτών που ό Καπετάνιος τους είχε μιάν άδερφή πολύ όμορφη, όμορφότερη από την Παναγία και την ελάτρευε, την πανέμορφη Λενιώ.

Όταν έβγαινε στο σιγαλά ή Λενιώ, ούτε ή ζούη του Άγά δέν ήταν έτσι στολισμένη. Ό άδερφός της, όταν έπήγαινε να ζητήσει τους Τούρκους κι' εγούριζε, της έφερνε πάντα πολύτιμα στολίδια και φορεματα. Βλέποντας την ή άλλες κοπέλλες να περνάη μερολογιστή, κοιτώντας με χάρι στον όμοιο τή μαζορά φούντα του χερσιού της και ζητώντας τά φλοινιά στα στήθη της, έσκαζαν από τή ζήλια.

Τήν εγούριεσαν πολλοί για γυναίκα τους, μα εκείνος που προτιμούσεν αυτή και τού χωρολούσε γλυκά, ήταν ό Δημήτριος, τό πρωτοαλήφαρο του άδερφού της. Ένας λεβέντης με μεγάλα μαύρα μάτια και περημένο ποιστάκι, όμορφος άντρας όσο κι' ή Λενιώ ήταν όμορφη κοπέλλα. Ό άδερφός της, ό Καπετάνιος, τους άσραβώνισεν στο τέλος.

Ό γάμος θα γινόταν απόλαικτρα, μα λίγες μέρες πριν, ένα βράδυ, ό Δημήτριος έγινε άφαντος. Έμαζαν, αλλά δέν τον βρήκαν πουθενά. Ό Καπετάνιος έβιάσε στο νού του πώς τον έπιασαν οι Τούρκοι. Τον λεπήθησε, μα — ή δουλειά, δουλειά — έπήρε άλλο πρωτοαλήφαρο, ή όμορφη Λενιώ, άφού έβλαψε πολύ τις πρώτες μέρες, στο τέλος γάμησε σάν να πήρε κι' αυτή την απόλαση της.

Μά όταν ό ίδερφός της έλειπε, ή Λενιώ έπαινε και δέν εγούριζε παρά άργά τή νύχτα. Ό άδερφός της τούαθε αυτό, κι' ένα βράδυ την ερώτησε άγρια που ήταν τέτοια όρα.

—Ξέρεις, τον έρωτός αυτή, άντί να τού άπαντήσει, τί άπόγινε ό Δημήτριος;

—Όχι, μα τό Χριστό! Τον έβλαψα όσο κι' εσύ!

—Εγώ τό ξέρω! Έτορούρησε ό άπιστος και πανσευθήθηκε την άνεψία τό Πασά της Ρέθυμνος κι' έγινε άρχηγός των Ξαπιετών.

Ό Καπετάνιος έαίτησεν από τή λύση του.

—Σάν να λένε, είπτε, δέν φτάνει που επάτησε τό δαχτυλάδι σου, μα μάς εσφοδισε ό άπιστος και σπύσε εχθρός μας!... Κι' έτσι κατσαμένα μέσα θύελη με τους Ξαπιετές του να μάς πιάση, γιατί ξέρει να κατατοπά!... Τί να κάνουμε τώρα;

- Άρσέ με λεύτερη, να κάω όπως ξέρω γώ, και θα εκδικηθώ, είπτε ή Λενιώ.
- Τί θα κάνης;
- Τό κοινό μυστικό.
- Κάνε λοιπόν ό,τι σε φουτίσει ή Παναγία.

Λενιώ

Ή Λενιώ είχε καλές πληροφορίες. Μιά γυνά Έβραία πουλούσε μερομίδες και φτειασία στην Τουροπούλια γυναίκα του Δημήτρη και ήξερε όλα τα μυστικά της. Ή Λενιώ της έδωσε παρόδες κι' έμάθαινε πια όλα όσα γινότουσαν και λεγότουσαν στο σπίτι του Δημήτρη. Έτσι μα έμειρε έμαθε πώς την άλλη νύχτα ό Δημήτριος με τους Ξαπιετές θα πήγαινε ζουρά να τους πιάση Ξεγνοιαστούς, μέσα στη σπηλιά. Είδοσίησε τότε τον άδερφό της.

Ό Καπετάνιος μωροδουσε να φρήη έκειθε και να πάη σ' άλλα κατατόπια που ήξερε αυτός και δέν τάζερε ό Δημήτριος. Μά τό φιλότιμό του δέν τού επέτρεπε να φρήη, κι' εκτός αυτού ήθελε και να εκδικηθί.

Έφώναξε λοιπόν τους Κλέφτες του, τους έμείρασε μωροφτι και βόλια, τους έκέρασε μερικά ποτήρια ρακί για να τους σπηλώση την καρδιά κι'

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Η ΕΚΜΥΣΤΗΡΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ...

(Από το «Ημερολόγιο» του ύπυργου

και συμβούλου του μεγάλου Κορσικανού κέρμητος Ρβιντερέ)

ΣΦΑΛΛΩΣ είναι πολύ ενδιαφέρον να γνωστούμε στην ιδιωτική ζωή ενός απ' τους πιο μεγάλους άνδρες της ιστορίας, να τον αποδοούμε να είναι ολόκληρο δικού του την ώρα που παύει πια να κυβερνά, και να μιλούμε στις μυστικές του σχέσεις, τις οποίες φανερώσει μοναχα την ώρα που, σαν ζωνος θνητός κι' αυτός, ζητάει την ανάπαυση στη συντροφιά των φίλων και των δικών του...

Η δημοσίευσή του εσχάτους εκδοθέντος «Ημερολόγιου» του κόμητος Π. Α. Ρβιντερέ, ύπυργου και συμβούλου του Μεγάλου Ναπολέοντος, μάς επιτρέπει να εξαιρετικά ενδιαφέροντες λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής του «Κοντοδεκανέα», όπως ήταν χαϊδευτικά γνωστός στους στρατιώτες του ο μεγάλος πολεμάρχος της Γαλλίας...

Ας δούμε μερικές σκηνές απ' την ιδιωτική του ζωή, όπως μάς τις περιγράφει ο τόσο εμπιστός κι' οικείος αυτός συμβούλος του:

Μιά μέρα, όταν άζοχη ήταν Προτός Ύπατος, ο Ναπολέων γενιάριζε στα ανάκτορα της Μαζαζόν μαζί με τον Ρβιντερέ. Στο τραπέζι, ενδιαφέροντες καθώς ήταν, τούδιζε μια μουζάκια κρασί μισοάδεια, και γενιάριζοντας για τετάρτη ή πέμπτη φορά το ποτήρι του, το άδειασε ολοκληρω.

Έπειτα, απαντώντας στην άφωνη κι' ερωτηματική ματιά του Ρβιντερέ, ο όποιος τον ζήτησος ξαφνιασμένος για την χροασοκατάνεζή αυτή, είπε με ζέση:

—Τί με ζήτησος έτσι... Μπορώ ν' άδειάσω τέσσερα μουζάκια, δίχως καν ν' αλάτισω...

Και για ν' αποδείξει την άνοσή του, άδειασε σε μια ώρα τέσσερα μουζακαδιώκια μουζάκια δυνατού βούκι χαρμάνια.

Κι'ατά τά μεσάνυχτα, ένας από τους Κλέφτες που έβόλαγαν χαρμάνια, έληξε κι' είδοποίησε τον Καλετάνιο, πώς άουσε περιτριαισές ν' ανεβάνουν το μονοπάτι. Νομίζοντας πως θα βρίσζαν ξεγνιστους τους Κλέφτες οι ξαπυέδες, προχωρούσαν με θάρρος, όταν ξαφνικά τους ύποδέχτηκε πυκνό τουφεκιάδι. Τόβυαλον τότε στα πόδια, σαν να τους κρηγόσε ο Διάβολος.

Ο Δημήτρης τους εφώναζε να σταθούν, τους έβριζε δεικνός, τους εφ'όβριζε, προσπαθώντας να τους συντάξει πάλι, όταν κάποιος βάρης ύποσος έστάθηκε μπροστά του μέσα στο σκοτάδι της νύχτας.

Ήταν ο άδερφός της Λενίως, ο Καλετάνιος. Νομίζοντας τότε ο προδότης πως ήταν χαμένος, αν έκανε νά φύγη, γιατί θέσπετε πάνου στους Κλέφτες που εβόλαγαν γύρω, ώρησε μέσα στη σπηλιά, λογαριάζοντας να ξεφύγη, επειδή ήξερε καλά τά κλωθογυρισμάτά της. Έφρασε τρεχόντας στην πρώτη σάια που είδατε και διαόταν να προχωρήσει να κρηγή παραίεσα, όταν στη λάμψη ενός δαυλιού εγνώρισε την πρόση άρραβωνιαστικά του, που του έφραζε το δρόμο. Στη στιγμή τη χτύπησε με το μαχαίρι του και την έαλίωσε χάμιου. Μά καθώς εδρασελίεζε το σωμα της για να ξεφύγη, ένα ήχο σιδερένιο τον άραπαζε. Εγνώρισε και είδε τον Καλετάνιο. Μόλις επρόφρασε να λρηθ θείσι άμυνής.

Οι δύο άντρες ήρθαν στα χέρια, παλεύοντας με λύσσα, κοίδς να σκοτώσει τον άλλο. Ο Καλετάνιος ήταν θηροί στη δύναμη, μά ο Δημήτρης, σαν νεότερος, ήταν πιο σβέλος. Και διαλέγοντας μια στιγμή που ο Καλετάνιος φηλάτηκε να μνη πατήση το σωμα της άδελφής του, τούπηξε το μαχαίρι στην καρδιά. Μά την ίδια στιγμή, η Λενιά που δεν είχε πεθάνει, σφίγγοντας την ψυχή της, άραπαζε το ποσάδι από το σελάκι του άδερφού της, πυροβόλησε το Δημήτρη και του σκόρησε τά μυαλά.

Τό συμπέρασμα είναι πως όλοι οι ήρωες της ιστορίας αυτής σκοτώθηκαν, είτε.

Οχι όλοι, απάντησε ο όδηγός. Η Λενιά γιαιτρεύτηκε. Τό μαχαίρι του Δημήτρη δεν την είχε πάρει στην καρδιά, εγλύσπησε στην πλευρά και την ελήρωσε μόνο βαρεά. Κι' έγινε καλά. Έπαντρεύτηκε το νέο πρωτοπαλάρχακο του άδερφού της, που έληξε, μετά το θάνατό του, την άρχηγία των Κλεφτών. Μά ήταν ικερής, κοντά του έμαθε κι' η Λενιά να πίνει, ίσως για νά ξεζαμίσει τον άλλον...

Νά λοιπόν η εξήγησις του άρχαίου μύθου, είτε γελώντας ο Έργλεζος σύντροφός μου. Ο Δημήτρης είναι ο Θρησός, ο Καλετάνιος είναι ο Μινούταρος κι' η Λενιά είναι η Άριάδνη, που την έλαρηγόρησε ο Βάκχος...

χρασιού του Ρήγου, που το προτιμούσε πάντα από κάθε άλλο...

Όταν άποτελείωσαν το φαγητό, τους έπεσεέφθη ο στρατιώτης ντε Ζιραρντέν, σημαθητής του Ναπολέοντος στη Στρατιωτική Σχολή και φίλος του στενός. Μόλις τον είδε ο Ναπολέων, χάμησε, και την ώρα πουπαιαν κι' οι τρεις τους τον καιρέ, του είτε ένδουσιασμένος από ενχαριστήση—μά ίσως κι' από τó κρασί:

—Θυμάσαι, Ζιραρντέν, τά μαθητικά μας χρόνια στη Σχολή;... Θυμάσαι εκείνο το βόιδι, τον Γερμανό σημαθητή μας, που δεν έννοούσε ποτέ να με φωνάζει με τ' όνομά μου;...

—Γιατί; ρώτησε ο Ζιραρντέν, προσπαθώντας να συγκεντρώσει τις άναμνήσεις του.

Κι' ο Ναπολέων ξεσπώντας σε γέλιο άνοιχτόκαρδο, είπε: —'Απλόστατα, γιατί όχι μονάχα ήμιον ζώνω — κατά τον Γερμανό σημαθητή μας, έννοείται — αλλά κι' είχα συγκεντρώσει όνομα ζώνου: Ναπο—λέ ο υ'... (Λατινιστή Ναπο—lee, Ναπο—leonis, δηλαδή, λέ ε ο υ λ ε ο ν τ ο ς) .

Ο Ζιραρντέν κι' ο Ρβιντερέ κρημήθηκαν την τούβεια του Ναπολέοντος, και πολλή ώρα τά γέλια τους τράνταζαν την πολυτελέστατη τραπέζια...

Έπειτα ο Ναπολέων, είτε ξαφνικά στον Ζιραρντέν:

—Μά πως τούταδες να μην τον θυμάσαι αυτόν τον περίφημο σημαθητή μας;... Θυμάσαι ότι τότε ήσουν λιγάκι χονδροκέφαλος στα μαθηματικά, κι'ότι συχνά, φουφαρισμένος που δεν μπορούσες να σου γεμίσει το κεφάλι — όσες φορές ζητούσες τη βοήθειά μου — αναγαζόμιον να σου τις βρέχω;...

Τότε ο Ζιραρντέν, κάπως προσοδεδημένος, άποκρηθήκε σοδαρά:

—Πολλά στρατιγέ και Προτέ Ύπατε, δεν θυμάμαι άκριβώς τις λεπτομέρειες αυτές... Αυτό που θυμάμαι όμως πολύ-πολύ καλά, είναι ότι σαν μου τις έβρεξε κανέναν, πάντα μου του τις ξανάβρεχε με τόκο κι' έπατάζο!...

Άκρηάτητα γέλια ύποδέχτηκαν τις σοδαρές αυτές «δηλώσεις» του ύπερφρασιώδητου Ζιραρντέν!...

Συχνά, ο Ναπολέων θυόταν με νοσταλγία και ύδιατηρη σηκνήση τα πρώτα χρόνια της νεότητός του, την έσοχη από πάντων που ήταν άζοχη ένας νεαρός ύπολοχαγός του πυροβολικού, άπένταρος και καταγρησμένος...

Μιά μέρα, άποζωράτω πανίσχυρος πια, καθώς έβρεζε βόλτες με τους ύποφυγός του Μαρέ και Ρβιντερέ, ο Ένα σαλόνι των άνακτόρων του Κεραιεύου — το όποιο είχε διατάξει να διασκευάσουν σε Μουσείο — είδε μια όλοκληρη μεγάλη στολή συνταγματάχου της Άποζωρατωικής Φρουράς του...

Θέλησε να την δοκιμάσει, κι' όταν την φόρεσε, ζητιάζοντας τον έαυτό του ο Ένα καθρέφτη, φηθύρισε νοσταλγικά στους άλλους:

— Θυμάσαι φανταχτερό νοστούμα!... Μά θα προτιμούσα να φορώ πάντα την πενιχρή στολή μου, όταν άζοχη ήμιον άνθητολογός του πυροβολικού...

Γιά τον στρατάχου του Μουά, τον όποιον άνάδειξε κατόπι βασιλέα της Νεαπόλεως, έλεγε συχνά: —Είπε ζωο, μά το Θεό... Μά είναι κι' ήρωος συκρονώσ;!...

—Γιά τον άδελφό του Ίωσήμ, τον βασιλέα της Ίτανίας, έλεγε:

—Είπε κοροφηνάλος!... Άγίνει το βασιλεύ του στην τύχη του και πέφτει με τά μούτρα στα γλένια... Κι' εγώ ήμιον έτοι κάποτε, μά τ' άρησα όλα στην άρχη, γιατί με τέτοια μυαλά και με τέτοιες συνήθειες, είναι άνταγων κανέναν να κυβερνήσει και να επιβάλλεται!... Τό Μεγαλειό είναι θλιβερό και σενικό, κι' έχει ανάγκη από στερήσεις!...

Όταν σχεδιάζε ανήσεις στρατευμάτων, τις παραμονές χαμηλής μεγύλης μάχης, ήταν μικρόψυχος και φοβιταίρης. Τον λημψύριζαν άνησιχτες, μεγαλοπυόδοι τους κινδύνους και τις πιθανές κακοτυχίες, κι' η «διαταγές ελκρηγύσεων», που έστειλε στους στρατιγούς του, άφθονούσαν από σχολαστικές μικροεκατομύριες κι' άφθονες δηρηγίες...

Γιά να διαπολογηθή δι' κατόπι, έλεγε στους έπιτελείς του:

—Ο σχολαστικισμός στις προλασκειές μας μάχης, κι' η κερωνόβλος άποφρασιωτική έπιτα, για την εγμωγή του στρατιγικού σχεδίου έλει τόπουσ, είναι τά δύο στοιχεία της νίκης... Πρέπει ο στρατηγός να τά προβλέπει όλα, να μεγαλοποιή τους κινδύνους, και νάξη ύπ' όψην του όλας τις δυναμικές περιστασίες και διακυμάνσεις μας μάχης... Τότε, και μονάχα τότε, δεν θα βρεθή ποτέ του πρώ έκαλήξεον δυνασέστων, η άποίς, άποβόλλεται καθώς θάνα, θα συγγίσον την πρωτοβουάια των εκτελεστών του σχεδίου, με άναλόφρηκη συνέπεια την ήτα...

Σήμερα άναγνωρίζονται αυτές η δικαιολογίες του, απ' τη στρατιωτική έπιστήμη, σαν μια μεγάλη κι' άναμφισβήτητη άλήθεια...

E. A. SPOLI.